



Finansowanie ochrony zdrowia w Polsce: Poziom – Alokacja – Efektywność Co zmieniło się od roku 2017?

dr hab. Christoph Sowada, prof. UJ
Instytut Zdrowia Publicznego
Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum

169. seminarium mBank-CASE

15 kwietnia 2021 r.

Poziom wydatków na ochronę zdrowia w Polsce

| | | 2013 | 2014 | 2015 | 2018 | 2018/2015* |
|--|---------------------------------------|--------|--------|-------------|-------------|------------|
| Wydatki bieżące na zdrowie | mln zł (ceny bieżące) | 105635 | 107458 | 114142 | 134 244 | +17,6% |
| | % PKB | 6,45 | 6,33 | 6,3 | 6,3 | |
| Publiczne wydatki bieżące na zdrowie | mln zł (ceny bieżące) | 74639 | 75929 | 79887 | 95 977 | +20,1% |
| | % PKB | 4,56 | 4,47 | 4,41 | 4,5 | |
| | % wydatków bieżących na zdrowie | 70,7 | 70,7 | 70,0 | 71,5 | |
| w tym: ubezpieczenia obowiązkowe | w mln zł (ceny bieżące) | 64106 | 65912 | 69334 | 82 595 | +19,1% |
| | % PKB | 3,91 | 3,88 | 3,83 | 3,8 | |
| | % ogółu wydatków bieżących na zdrowie | 60,7 | 61,3 | 60,7 | 61,5 | |
| budżet państwa | mln zł (ceny bieżące) | 6102 | 5957 | 5936 | 7 891 | +32,9% |
| | % PKB | 0,37 | 0,35 | 0,33 | 0,37 | |
| | % wydatków bieżących na zdrowie | 5,8 | 5,5 | 5,2 | 5,9 | |
| budżety JST | mln zł (ceny bieżące) | 4432 | 4060 | 4617 | 5 491 | +18,9% |
| | % PKB | 0,27 | 0,24 | 0,25 | 0,23 | |
| | % wydatków bieżących na zdrowie | 4,2 | 3,8 | 4,0 | 4,0 | |
| Wydatki prywatne na zdrowie | mln zł (ceny bieżące) | 30996 | 31529 | 34256 | 38 267 | +11,7% |
| | % PKB | 1,89 | 1,86 | 1,89 | 1,8 | |
| | % wydatków bieżących na zdrowie | 29,3 | 29,3 | 30,0 | 28,5 | |

*Wskaźnik cen w dziale zdrowie 102,4 (2015=100), **realna stopa wzrostu wydatków na zdrowie = 14,9%; realny wzrost wydatków publicznych = 17,3%**

Zakumulowana stopa wzrostu PKB (2015 = 100) – 13,9%

Źródło: GUS (2020), Zdrowie i ochrona zdrowia w Polsce w roku 2019; OECD (2021), OECD Health Statistics

Szacowane wydatki publiczne 2019 r.

- Budżet państwa – 10,9 mld zł
- JST – 4,5 mld zł
- NFZ – 89,8 mld zł

- Razem 105,2 mld zł

- W stosunku do 2015 r. realny wzrost o 24,5% (indeks cen 105,7; 2015=100)
- Skumulowana stopa wzrostu PKB od 2015 r. - 19%

Wydatki na ochronę zdrowia w wybranych krajach UE w 2016 i 2019 r.

| | Udział wydatków bieżących w PKB (w %) | | Udział wydatków finansowanych w ramach schematów rządowych/obowiązkowych w PKB (w %) | | Całkowite wydatki na zdrowie w USD (PPP, ceny stałe OECD 2010r.) | | Całkowite wydatki schematów rządowych/obowiązkowych w USD (PPP, ceny stałe OECD 2010r.) |
|-----------------|---------------------------------------|------------|--|------------|--|---------------|---|
| | 2016 | 2019 | 2016 | 2019 | 2016 | 2019 | 2019 |
| Austria | 10,4 | 10,4 | 7,7 | 7,8 | 5195,4 | 5851,1 | 4402,39 |
| Belgia | 10,3 | 10,3 | 7,7 | 7,9 | 4777,1 | 5428,0 | 4124,7 |
| Czechy | 7,2 | 7,8 | 5,9 | 6,5 | 2670,9 | 3427,9 | 2586,2 |
| Dania | 10,1 | 10,0 | 8,5 | 8,4 | 4849,6 | 5567,9 | 4663,4 |
| Estonia | 6,5 | 6,8 | 4,9 | 5,0 | 2028,2 | 2578,8 | 1916,4 |
| Finlandia | 9,4 | 9,1 | 7,1 | 7,0 | 4103,4 | 4578,4 | 3536,5 |
| Francja | 11,5 | 11,2 | 9,6 | 9,4 | 4934,9 | 5375,7 | 4501,4 |
| Niemcy | 11,2 | 11,7 | 9,5 | 9,9 | 5667,8 | 6645,8 | 5648,1 |
| Grecja | 8,2 | 7,8 | 5,0 | 4,6 | 2238,6 | 2383,6 | 1411,9 |
| Węgry | 7,0 | 6,4 | 4,8 | 4,4 | 2029,3 | 2222,4 | 1542,3 |
| Irlandia | 7,4 | 6,8 | 5,4 | 5,1 | 4544,7 | 5275,5 | 3918,6 |
| Włochy | 8,7 | 8,7 | 6,5 | 6,4 | 3399,2 | 3649,2 | 2705,7 |
| Łotwa | 6,2 | 6,3 | 3,5 | 3,7 | 1613,7 | 1972,6 | 1179,5 |
| Luksemburg | 5,2 | 5,4 | 4,3 | 4,6 | 5216,3 | 5558,3 | 4697,0 |
| Holandia | 10,3 | 10,0 | 8,3 | 8,2 | 5075,5 | 5765,1 | 4766,6 |
| Polska | 6,5 | 6,3 | 4,5 | 4,3 | 1959,0 | 2229,6 | 1588,1 |
| Portugalia | 9,4 | 9,6 | 5,8 | 5,9 | 2822,5 | 3378,6 | 2069,0 |
| Słowacja | 7,0 | 6,9 | 5,6 | 5,6 | 2039,5 | 2353,6 | 1911,9 |
| Słowenia | 8,5 | 8,3 | 6,2 | 5,9 | 2738,1 | 3224,0 | 2314,1 |
| Hiszpania | 9,0 | 9,0 | 6,4 | 6,4 | 3148,7 | 3616,5 | 2559,6 |
| Szwecja | 10,8 | 10,9 | 9,2 | 9,3 | 5121,8 | 5782,3 | 4928,0 |
| Wielka Brytania | 9,9 | 10,3 | 7,9 | 8,0 | 3990,0 | 4653,1 | 3619,5 |

Źródło: OECD Health Data (<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SHA#>)

Ustawa 6%

- Obietnica wzrostu wydatków publicznych (bez wydatków JST) do 6% PKB do 2024r.
- Obietnica dodatkowych 500 mld złotych dla systemu w ciągu 10 lat
- **Średnioroczna stopa wzrostu 13,5% dałaby 499 mld zł w przeciągu 10 lat** (przy odniesieniu wydatków na zdrowie do PKB z tego samego roku)
- Rzeczywiste stopy wzrostu: 2018 - 5,4%, 2019 – 4,5%, 2020 – minus 2,8%

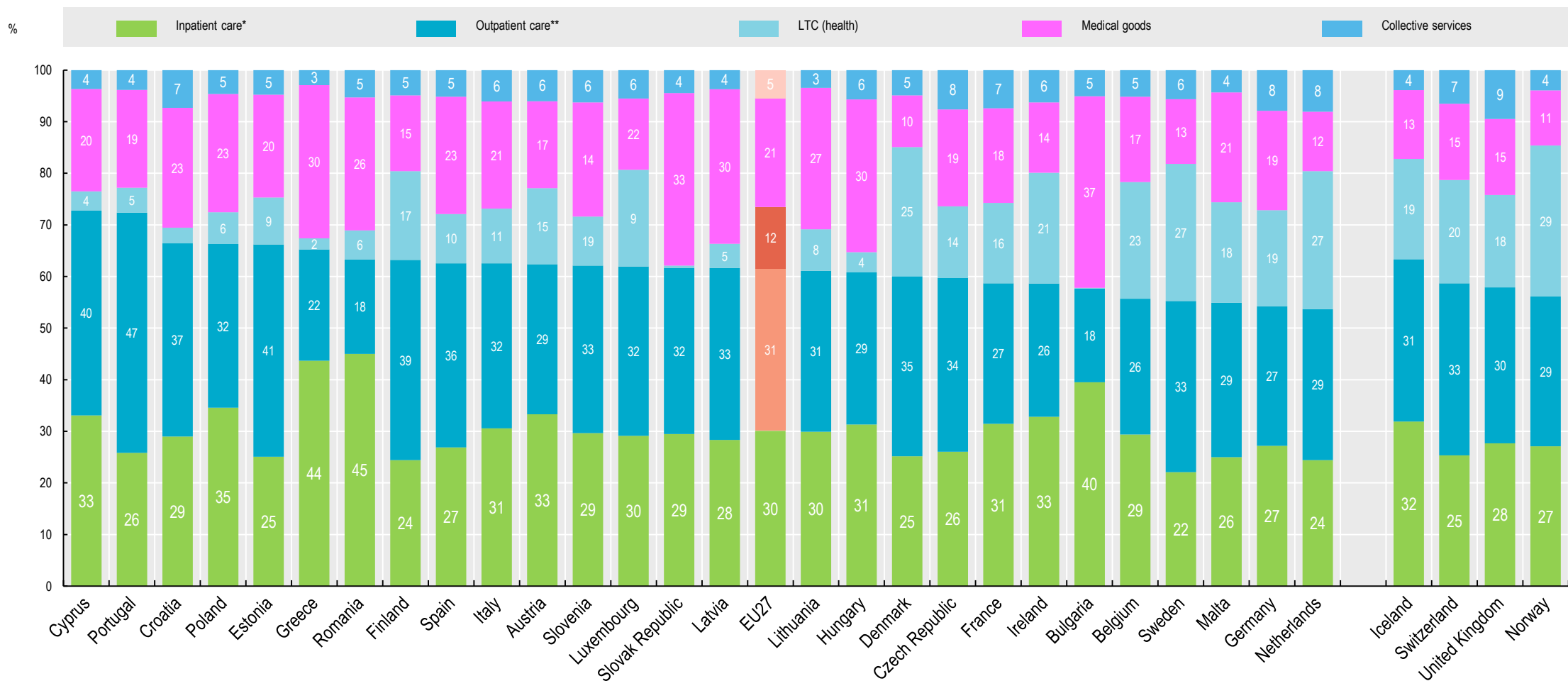
Diagnoza – problemy w zakresie struktury wydatków wewnątrz sektora

- Diagnoza:
 - Opieka zdrowotna fragmentaryczna zdefiniowana przez rozdzielone budżety z pewną próbą integracji opieki szpitalnej z ambulatoryjną opieką specjalistyczną
 - „Szpitalno-centriczna” alokacja środków w opiece zdrowotnej mimo lub z powodu wprowadzenia tzw. sieci szpitali

| Wydatki NFZ - Rodzaj świadczenia | | 2004 | 2011 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
|---|---------|---------------|---------------|---------------|----------------|----------------|----------------|
| Podstawowa opieka zdrowotna | mln PLN | 3507,6 | 7 335 | 9461,5 | 10209,2 | 11225,9 | 12435,3 |
| | % | 11,51 | 12,31 | 13,01 | 13,05% | 13,50% | 13,76% |
| Specjalistyczna opieka ambulatoryjna | mln PLN | 2032,9 | 4 437 | 5800,6 | 5635 | 4624 | 5107 |
| | % | 6,67 | 7,45 | 7,98 | 7,21% | 5,56% | 5,65% |
| Leczenie szpitalne (w tym programy terapeutyczne i lekowe) | mln PLN | 13241,2 | 27 552 | 35036,6 | 38682,4 | 42470,1 | 47377,5 |
| | % | 43,43 | 46,25 | 48,19 | 49,46% | 51,09% | 52,41% |
| Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień | mln PLN | 1026,3 | 2 015 | 2468,9 | 2662,3 | 2843,8 | 2997,7 |
| | % | 3,37 | 3,38 | 3,40 | 3,40% | 3,42% | 3,32% |
| Rehabilitacja lecznicza | mln PLN | 814,6 | 1 830 | 2235,7 | 2384,2 | 2498 | 2987,4 |
| | % | 2,67 | 3,07 | 3,08 | 3,05% | 3,01% | 3,30% |
| Świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze w ramach op. długoterminowej oraz opieka paliatywna i hospicyjna | mln PLN | 466,8 | 1 242 | 1753,9 | 2148,5 | 2363,2 | 2688,5 |
| | % | 1,53 | 2,08 | 2,41 | 2,75% | 2,84% | 2,97% |
| Leczenie stomatologiczne | mln PLN | 909,1 | 1 710 | 1769,2 | 1776 | 1812 | 1846,3 |
| | % | 2,98 | 2,87 | 2,4 | 2,27% | 2,18% | 2,04% |
| Lecznictwo uzdrowiskowe | mln PLN | 324,2 | 561 | 627,7 | 635,4 | 656,6 | 707,8 |
| | % | 1,06 | 0,94 | 0,86 | 0,81% | 0,79% | 0,78% |
| Pomoc doraźna, transport sanitarny i ratownictwo medyczne (wraz z dotacją z MZ) | mln PLN | 881,7 | 1 500 | 1911,2 | 1964,4 | 2083,7 | 2196,9 |
| | % | 2,89 | 2,52 | 2,63 | 2,51% | 2,51% | 2,43% |
| Profilaktyczne programy zdrowotne (finansowane ze środków własnych NFZ) | mln PLN | 0 | 147 | 162,4 | 172,9 | 171,1 | 187,8 |
| | % | 0,00 | 0,25 | 0,22 | 0,22% | 0,21% | 0,21% |
| Świadczenia zdrowotne kontraktowane odrębnie | mln PLN | 771,7 | 1 464 | 1947,9 | 2134,8 | 2126,8 | 2368,8 |
| | % | 2,53 | 2,46 | 2,68 | 2,73% | 2,56% | 2,62% |
| Sprzęt ortopedyczny, środki pomocnicze i lecznicze środki techniczne | mln PLN | 386,4 | 624 | 946,3 | 1021,4 | 1093,8 | 1241,7 |
| | % | 1,27 | 1,05 | 1,30 | 1,31% | 1,32% | 1,37% |
| Refundacja leków | mln PLN | 6118,4 | 8 832 | 8087,6 | 8267,1 | 8498,2 | 8745 |
| | % | 20,07 | 14,83 | 11,1 | 10,57% | 10,22% | 9,67% |
| Koszt świadczeń udzielonych za granicą | mln PLN | 6,2 | 320 | 493,5 | 476,4 | 563,2 | 610,6 |
| | % | 0,02 | 0,54 | 0,68 | 0,61% | 0,68% | 0,68% |
| Ogółem | mln PLN | 30 487 | 59 569 | 72 703 | 78208,9 | 83126,5 | 90401,3 |

Finansowanie ochrony zdrowia wg funkcji 2018

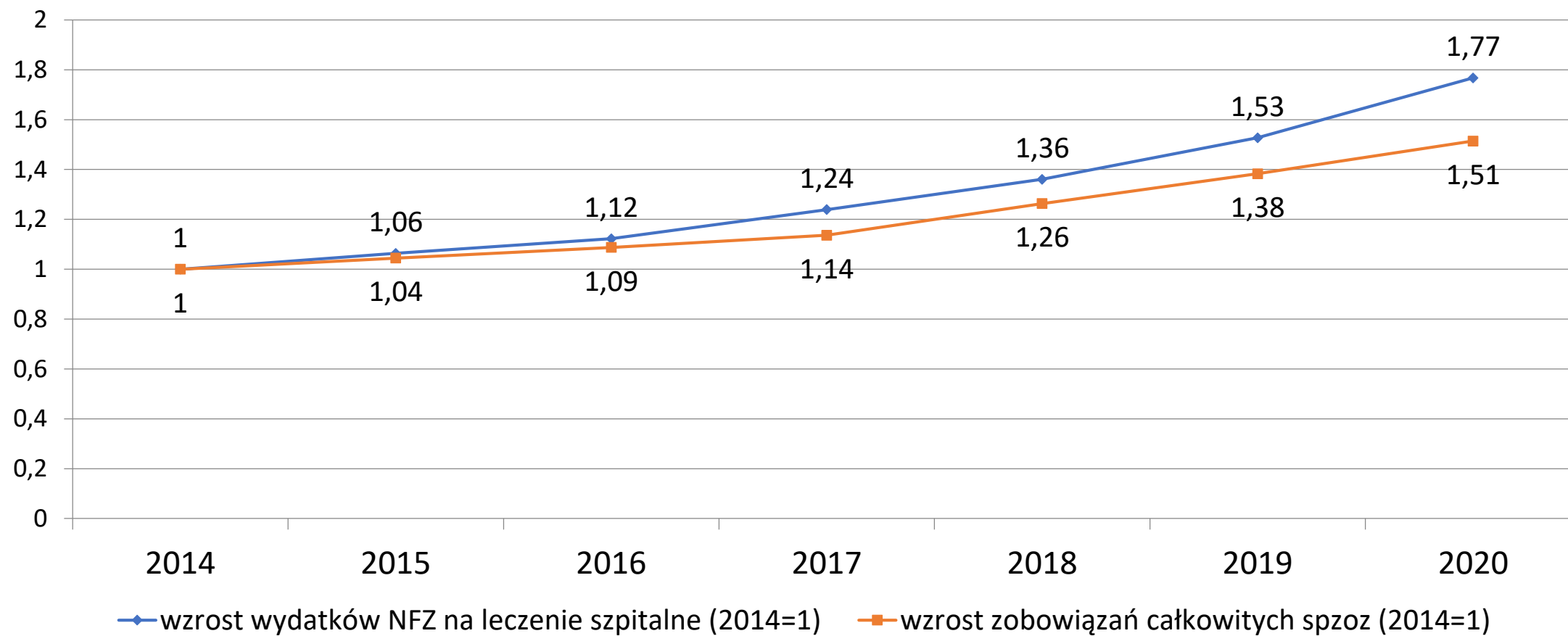
Source: Health at a Glance: Europe 2020.



Diagnoza – wycena świadczeń

- Nieadekwatna wycena świadczeń – brak zabezpieczenia na pokrycie kosztów odtworzenia kapitału trwałego i rozwoju jednostek
- Postępujące zadłużanie się szpitali publicznych

Wzrost nakładów NFZ na szpitale i ich sytuacja finansowa



Diagnoza: problemy z opieką koordynowaną

- Narastająca „konkurencja” pomiędzy programami opieki koordynowanej
- Programy opieki skoordynowanej nie są z definicji efektywne
- Programy populacyjnej opieki koordynowanej

Programy opieki koordynowanej

- Szybka ścieżka onkologiczna
- Koordynowana opieka nad kobietą w ciąży, KOC I-III
- Dziecięca opieka koordynowana (DOC)
- Kompleksowa opieka nad świadczeniobiorcą ze stwardnieniem rozsianym (KOSM)
- Koordynowana opieka specjalistyczna, KOS-zawał
- Koordynowana opieka psychiatryczna
- Opieka koordynowana w POZ, POZ Plus
- Koordynowana opieka medyczna nad pacjentami z chorobami rzadkimi (plan)

Przykład koordynowanej opieki nad kobietą w ciąży

- W wielu województwach (w tym na Mazowszu) w ogóle niezakontraktowana – brak dostępności
- Wzrost kosztów dla NFZ w przeliczeniu na kobietę objętą opieką (np. Odział Łódzki z 4914 zł w roku 2015 do 8199 w roku 2019)
- Cream skimming ze strony świadczeniodawców – brak kompleksowej opieki przez cały okres ciąży: obejmowanie opieką po 33 tygodniu ciąży lub bezpośrednio przed porodem (najwyższy ryczałt)
- Brak dowodów na pozytywny wpływ na zdrowie matek i dzieci

Diagnoza: Niejasne i niedostateczne finansowanie zdrowia publicznego oraz kształcenia kadr

- Zapaść finansowa i organizacyjna Inspekcji Sanitarnej
- Narodowy Plan Zdrowia – ustawa a plan budżetowy
- Trade off pomiędzy oczekiwanym wpływem opłaty cukrowej na konsumpcje a oczekiwany wpływami z tej opłaty do budżetu

Miejsce ochrony zdrowia w Krajowym Planie Odbudowy

- 4,3 mld euro na efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia z planowanych 23,9 mld euro (18%)
- Rozwój i modernizacja infrastruktury podmiotów leczniczych - 961,0 mln euro
- Zakup i dystrybucja szczepionek przeciw COVID-19 - 1 358,0 mln euro
- Zwiększenie wykorzystania nowoczesnych technologii i dalszy rozwój e-zdrowia - 800,0 mln euro
- Wsparcie rozwoju potencjału dydaktycznego uczelni medycznych - 677,0 mln euro
- Kompleksowy rozwój badań w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu - 273,0 mln euro
- Stworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju sektora leków i wyrobów medycznych - 193,0 mln euro